

KANADA ÜLKE RAPORU

Genel Bilgiler

Coğrafi Konum

Kuzey Amerika'nın kuzeyinde, 60 00 kuzey enlemi ve 95 00 batı boylamı arasında bulunan ve hem Atlas hem de Pasifik Okyanusu'na kıyısı olan Kanada, bu her iki Okyanusun yanı sıra Kuzey Buz Denizi'nde de çok uzun kıyılara sahiptir. Ülkenin, güneyde 8.892 km uzunluğundaki sınırıyla ABD haricinde kara komşusu bulunmamaktadır. Yaklaşık 202 bin kilometre ile dünyanın en uzun kıyılarına sahip ülkesi olan Kanada'nın yüzölçümü, dünya toplam yüzölçümünün %7'sini, Amerika kıtasının ise yaklaşık %41'lik kısmını oluşturmaktadır. 10 milyon kilometrekareye ulaşan yüzölçümüne rağmen, ülke nüfusunun büyük kısmı başta güneydeki ABD sınırına yakın bölgeler olmak üzere belirli bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Karasal yüzölçümü 9,1 milyon km² olup, bunun %7'si tarımsal alan, %46'sı ise orman alanlarından oluşmaktadır.Coğrafyasında batıdaki dağlık ovalar ile güneydoğudaki alçak düzlüklerin ön plana çıktığı ülkenin en yüksek noktası da 5 959 metre yüksekliği ile Logan Dağları'dır.Ülke doğudan batıya 6 farklı zaman dilimine ve British Columbia (Pasifik Kıyısı), The Cordillera, The Prairies, The Canadian Shield, The Great Lakes (Güney Quebec ve Ontario Eyaletleri), The Atlantic Provinces, ve The Arctic (Kuzey Buz Denizi) olmak üzere 7 coğrafi bölgeye ayrılmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

1 Temmuz 1867 tarihinde İngiltere'den ayrılarak Federal yapıda bağımsızlığını ilan eden Kanada'da, İngiltere Kraliçesi'ne bağlı bir anayasal monarşi yönetim biçimi benimsenmiştir. Kanada Hükümeti'nin önerisi ile Kraliçe tarafından atanan Genel Vali, Kraliçe'nin ülkedeki temsilcisi olarak görev yapmaktadır. Ülkenin iki meclisli parlamenter sistemi, 308 üyeli Avam kamarası ile 105 üyeli Senato'dan oluşmaktadır. Avam kamarası üyeleri dört yılda bir yapılan seçimlerle belirlenirken Senato üyeleri Başbakan'ın önerisiyle Genel Vali tarafından atanmaktadır.10 eyalet (Alberta, British Columbia, Manitoba, New Brunswick, Newfoundland, Northwest, Nova Scotia, Nunavut, Ontario, Prince Edward Adası) ve 3 bölgeden (Quebec, Saskatchewan, Yukon) oluşan federal yapı içinde yönetim yetkileri, Merkezi Hükümet (Federal Government), Eyalet Hükümetleri (Provincial Government) ve Yerel Hükümetler/Belediyeler (Regional Government) arasında paylaşılmaktadır. Eyalet ve Bölgesel Hükümetler anayasa çerçevesinde belirlenmiş kapsamda bağımsızdır. Kuzeybatı (The Northwest) ve Yukon Bağımsız Bölgeleri ise merkezi hükümet tarafından yönetilmektedir.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Coğrafi yapısından dolayı nüfusun dağınık olduğu Kanada'da kentleşme oranı oldukça yüksektir. Ülke dünyanın nüfus yoğunluğu en düşük olan ülkelerinden biridir. Buna karşılık ülke aynı zamanda dünyada kentleşme oranının en yüksek olduğu ülkelerden biridir. Ülke nüfusunun yaklaşık %85'lik kısmı 350 kilometre uzunluğundaki ABD sınırı doğrultusunda yaşamakta olup, bu nüfusun yarısından fazlası büyük şehirlerde yerleşiktir. Ülkenin orta ve kuzey bölgelerinde de şehirler ve kasabalar olmasına rağmen bunların nüfus yoğunluğu oldukça düşüktür.Ülkeye ilk yerleşenler İngiliz ve Fransızlar olmakla beraber ülke nüfusunun kökenleri pek çok farklı ülkeden gelmektedir. Bu kültürel çeşitlilik, 1970'li yılların başından bu yana bir Kanada "ideali" haline gelmiştir.

Nüfus, yavaş bir artış hızı gösterse de Kanada hala G8 ülkeleri arasında nüfus artış hızı en fazla olan ülkelerden biridir. Ülke nüfusu 2000 yılından bu yana yıllık ortalama %1'lerde seyreden artış oranları göstermektedir. Kanada'nın geçmişi göz önüne alındığında oldukça düşük olan bu oran, G7 içindeki en yüksek nüfus artış hızı oranıdır. 2001 yılından bu yana ülkenin aldığı göç ise ülke nüfus artışının %66'lık kısmını oluşturmaktadır. İşgücünün %80'e yakını hizmet sektöründe istihdam edilmektedir. İşsizlik oranı 1990'lı yılların başından itibaren yavaş yavaş azalarak 2008 yılı başı itibarıyla %6'lara kadar gerilemiş olsa da 2009 yılında tekrar artışa geçmiştir. 2014 yılında işsizlik oranı %6,9 olarak gerçekleşmiştir. Son yıllarda her ne kadar kadın ve yaşlı nüfusun iş gücüne katılma oranının artması ile ülkenin işgücü hacmi gelişmiş olsa da, nüfusun giderek yaşlanarak doğum oranlarının azalması ile önümüzdeki yıllarda işgücü arzında sıkıntı yaşanması beklenmektedir. İşgücü arzının korunması için geçmişte olduğu gibi önümüzdeki dönemlerde de göçmenlerden yararlanılacaktır. Ülkede uygulanan asgari ücret oranları, eyaletlere ve işverenin politikalarına göre farklılık göstermektedir. Yetişkinler için asgari ücret oranları saat başına 9-10 Dolar arasında değişmektedir. Kanada genelinde ortalama ücretler ise saatlik 22-23 dolar civarındadır. Haftalık çalışma saatleri de yine eyaletlere göre değişmekle birlikte Kanada ortalaması 30 saat civarındadır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Ülkenin üç ana bölgesi ve Prens Edward Adası'nda birincil tarımsal faaliyetler de önem taşıyor olmakla beraber başta British Columbia ve Quebec olmak üzere Kanada'nın tüm bölgelerinde madencilik ve ormancılık çok büyük önem taşımaktadır. Kanada dünya ormanlarının %10'una sahip ve topraklarının yarısı ormanlarla kaplı bir ülkedir. Bu ormanların %65'i verimli olarak kabul edilmektedir. Ladin en yaygın ağaç türüdür. Ülke dünyadaki en büyük kereste, odun hamuru ve gazete kağıdı ihracatçısıdır. Ormancılık sanayi geleneksel olarak ABD inşaat ve basın sektörlerine aşırı derecede bağımlı olup, bu sektörlerdeki gelişmelerden şiddetle etkilenmektedir. Ham ağaçların üçte birinden fazlası British Columbia'da kesilmekle beraber kerestenin büyük kısmı Ontario, Quebec ve kısmen de New Brunswick'te üretilmektedir. Özellikle Alberta olmak üzere tüm Batı Kanada'da büyük miktarlarda petrol ve doğal gaz rezervleri bulunmaktadır. Ayrıca Atlantik kıyısında birkaç tane açık deniz petrol çıkarma tesisi bulunmaktadır. Diğer taraftan British Columbia, Manitoba ve Quebec bölgelerinde nehirler önemli bir hidro-elektrik kaynağı olarak kullanılmaktadır. Kanada maden, mineraller bakımından da dünyanın en zengin ülkelerinden biridir. Dünyanın en büyük Potas üreticisidir. 2009 yılına kadar dünyanın en büyük uranyum üreticisi olan Kanada, bu yıldan sonra Kazakistan'ın devreye girmesiyle dünya uranyum üretiminde de 2. sırada yer almıştır. Bunların haricinde kömür, nikel, titanyum konsantresi, alüminyum, demir cevheri, çinko, bakır, altın, kurşun, molibden ve elmas üretiminde de dünyanın sayılı ülkeleri arasındadır. Kanada toprakları ve su kaynaklarının %12'lik kısmı, kanun gereği federal ve bölgesel hükümetler tarafından milli park, bölgesel park, vahşi yaşam alanı veya ekolojik rezerv olarak korunmaktadır. Ayrıca doğal kaynakların tüketilmesini engellemek amacıyla, hükümet tarafından finanse edilen belirli geri dönüşüm ve doğal hayatın yenilenmesi programları uygulanmaktadır.

Öte yandan Kanada, 15 Aralık 2011 tarihinde Kyoto Protokolü'nden ayrıldığını bildirmiş olup, böylece, 1997'de imzalanan ve 2005'te yürürlüğe giren bu anlaşmadan resmen çekilen ilk ülke olmuştur. 15 Aralık 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren çekilme kararının gerekçesi olarak Kanada; hedeflenen sera gazı salınım değerlerine ulaşamadığı için yaklaşık 14 milyar Dolar ceza ile karşı karşıya kalınması ve dünya sera gazı salınımında başı çekenlerin (ABD ve Çin) protokolde yer almamasını gerekçe göstermiştir. Kyoto Protokolü gereği Kanada, 2012'de gaz salımını 1990'daki seviyesine göre yüzde 6 oranında azaltmak zorunda bulunuyordu. Önemli bir enerji üreticisi olan Kanada'nın protokolden çıkma kararında özellikle konvansiyonel petrol çıkarma tekniklerine kıyasla üç kat daha fazla sera gazı salınımına yol açan Alberta'daki petrol çıkarma sektörünün de etkisi olduğu ifade edilmektedir.

Genel Ekonomik Durum

Ekonomik Yapı

IMF 2012 verilerine göre Kanada dünyanın 11. büyük ekonomisidir. Kuzey Amerika pazarı ile hızla gelişen Asya ekonomileri arasında bir köprü görevi gören stratejik pozisyonu ile Kanada, dünyanın en büyük dokuzuncu tüketim pazarıdır. ABD ve Meksika ile gerçekleştirilen Kuzey Amerika Serbest Ticaret Alanı (NAFTA) sayesinde 443 milyonu aşan bir tüketici kitlesine ulaşma imkanı sağlamanın yanı sıra ülke, güvenli iş ve yatırım ortamı ile de dünyanın önde gelen en dinamik ekonomilerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ve G8 üyesi olan Kanada, dünyanın en zengin ekonomilerinden biridir. Sanayileşmiş diğer ekonomilerden farklı olarak Kanada ekonomisinde, ağaç ve petrol sanayi (birincil endüstriler) önemli bir yere sahiptir. Ülke aynı zamanda Güney Ontario merkezli, özellikle otomobil ağırlıklı bir imalat endüstrisine de sahiptir.

Doğal kaynaklar ülke ekonomisinin gelişmesinde kilit bir rol oynamış olmakla beraber toplam ekonomik faaliyetlerin %70'i ve istihdamın %75'ini oluşturan hizmetler sektörüyle bugün Kanada ekonomisi oldukça çeşitlenmiştir. British Columbia ve Alberta eyaletleri için çok büyük önem taşıyan doğal kaynaklar ticari dengenin önemli bir unsurudur.

Ekonomik Performans

En son 1991 yılında yaşanan %2,1'lik daralmadan sonra 2009 yılına kadar olan dönem içinde Kanada ekonomik performansının en göze çarpan unsuru hiç ekonomik daralma yaşanmamış olmasıdır. Bu süreçte Kanada ekonomisinin genel olarak düşük işsizlik ve bütçe fazlaları ile sürekli bir büyüme içerisinde olduğu görülmektedir. Kanada 2001 krizini, sadece üç aylık bir daralma ile atlattığı başarılı, ekonomi 2004-2007 yılları arasında yıllık ortalama %3'lerde seyreden oranlarda büyümüştür. Öte yandan 2009 kriziyle birlikte yıllar sonra ilk defa yaşadığı ekonomik daralmayla birlikte cari açık veren Kanada'nın 2007-2011 yılları arasında büyüme hızı ortalama %1,1 olmuştur. 2012 yılında büyüme hızı %1,7 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında da yine büyüme hızının %1,7 olduğu tahmin edilmektedir. 2014 yılı için büyüme beklentisi %2,2'dir. Serbest piyasa ekonomisi uygulanmakta olan Kanada'da, devletin ekonomik hayata müdahalesi Avrupa ülkeleri kadar olmasa

da ABD'ye kıyasla biraz daha belirgindir. Ontario ve Batı eyaletlerinin bir kısmı hariç olmak üzere, genellikle Kanada'nın kişi başına düşen GSYİH'si, ABD'den düşük, Avrupa ekonomilerinden fazladır.

Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Ülkede federal düzeyde fikri mülkiyet ile ilgili olarak yasal yetkili kuruluşu Kanada Fikri Mülkiyet Ofisi (CIPO) olmakla beraber çeşitli bölgesel ve eyalet bazında düzenlemeler de söz konusu olabilmektedir.

Patentlerle ilgili Paris Konvansiyonu'nun yanı sıra Patent İşbirliği Anlaşması'na da taraf olan Kanada'da patent uygulamaları Patent Kanunu (Patent Act) ile düzenlenmektedir. Diğer pek çok ülkede olduğu gibi Kanada'da da ilk başvuru sahibinin hakları korunmaktadır. Patent süresi 20 yıldır.

Ülkede ticari markalar ile ilgili hususlar Ticari Marka Kanunu ve Ticari Marka Yönetmeliği ile düzenlenmektedir. Markalar hemen ya da gelecekte kullanım amacıyla tescillenebilmektedir. Yaklaşık 12-15 ay arasında süren tescil işlemleri ile ticari markalar 15 yıl süre ile korunmakta, istenirse 15 yılın sonunda bu süre 15 yıl daha uzatılabilmektedir.

Fikri mülkiyet hakları ile ilgili olarak Berne Konvansiyonu'na da taraf olan ülke aynı zamanda Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) üyesidir.

Dağıtım Kanalları

Kanada ticari hayatında özellikle Ortadoğu kökenli Kanada vatandaşı olan aracılarn etkinliği göze çarpmaktadır. Dağıtım kanallarını da ellerinde bulduran bu aracılarn, ürünlerin pazarlanması bakımından sağladığı imkanların değerlendirilmesinde yarar bulunmaktadır. Marka ve ürünlerini yeterince tanıtan ihracatçıların doğrudan alıcılara ulaşabilmeleri en sağlıklı adım olacaktır. Aracılardan kaynaklanan problemlerden ihracatçılarımız olumsuz şekilde etkilenebilmektedir.

Kanada pazarında faaliyet gösteren firmalara ait detaylı sektörel bilgilere (<http://strategis.ic.gc.ca/app/ccc/search/cccBasicSearch.do?language=eng&portal=1>) adresli web sitesinden ulaşılabilir. Kanada'da mortgage ve kira giderleri hariç perakende harcamalar, aile bütçelerinin yaklaşık %50-55'ini oluşturması itibarıyla perakendecilik sektörünün oldukça gelişmiş durumda olduğu görülmektedir. Perakende satışları GSYİH'nin yaklaşık %25'ini oluşturmaktadır. Tüketim harcamaları içerisinde perakende pazarında mal ve hizmetlere yapılanlar en büyük payı teşkil etmektedir.

Son yıllarda perakende pazarında ortaya çıkan en büyük değişim teknolojik ilerlemedir. Perakende piyasasında teknoloji her geçen gün daha fazla kullanılmakta, internet mal ve hizmet satın alınmasında ve ödemelerde önemli bir yer tutmaktadır. Kanada'da perakende satışların en fazla olduğu eyaletler, nüfus ile de orantılı olarak Ontario ve Quebec eyaletleridir. Büyük perakendeciler arasındaki birleşmelerin de neticesiyle ülkede halen üç büyük gıda perakende zinciri faaliyet göstermektedir. Bunlar Loblaw (1577 anakent), Sobeys (1705 market) ve Metro (1628 market)

marketleridir.Gıda perakende pazarında dikkat çeken bir başka gelişme de gıda dışı satışları bulunan zincirlerin ürün portföylerine gıda ürünlerini de dahil etmeye başlamış olmalarıdır.

Süpermarketler Kanadalı tüketiciler tarafından en çok tercih edilen birimler olup, yılda ortalama olarak her Kanadalı tüketici yaklaşık 100 defa süpermarkete gitmektedir. Büyük hipermarketlere gerçekleşen ziyaret sayısı da yılda 22,5 olarak gerçekleşmektedir.

Kanada'da yaklaşık 29.000 adet civarı küçük market mevcut olup, bazıları belirli bölgelerde yoğunlaşmış iken, bazıları ulusal düzeyde faaliyet göstermektedir. Küçük market segmentinin önümüzdeki dönemde daha da büyümesi beklenmektedir. Yine marketlerde sunulan ürünlerde çeşitlilik artırılmaya çalışılmakta olup, tüketicilerin daha sık buradan alışveriş yapmaları için çeşitli faaliyetler yürütülmektedir.

Tüketici Tercihleri

2013 yılı itibariyle Kanada nüfusunun yaklaşık 34,9 milyon kişi olduğu tahmin edilmekte olup, bu nüfus yılda ortalama olarak %1 büyümektedir. Yüksek gelir ve eğitim düzeyine sahip yaşlı insanların sayısının toplam nüfus içinde artması (%30 civarı), bu kesimin tüketici tercihlerinde baskın etkisini ortaya çıkarmaktadır. Bu yaş grubuna yönelik ürünler sağlık yönünden vurgulanmakta, daha küçük porsiyonlar halinde üretilmekte, kolayca açılır ve etiket bilgileri kolay okunur halde satışa sunulmaktadır.Ülkenin gıda tüketim yapısı incelendiğinde, bir bütün olarak daha sağlıklı ve lezzetli olarak değerlendirilen gıda tüketiminde artış olduğu görülmektedir. Bu çerçevede taze ürünlere yönelik talebin arttığı ve zeytinyağı dışında yağ tüketiminde önemli bir düşüş olduğu görülmektedir.Kanada'da gıda tüketimi kolay hazırlanabilirlik, sağlıklı olması, lezzet ve fiyat kriterleri çerçevesinde şekillenmektedir. Tüketicilerin kişisel tercihleri çerçevesinde zaman zaman ürünlerde bir veya birkaç unsur alım kararında etkili olup, tüketiciler kendi yaşam tarzlarını en iyi ifade ettiğini düşündükleri ürünlere yönelmektedir. Özellikle gıda tüketim tercihlerinde demografik veriler ve yaşam tarzı önemli olup, Kanada'da demografik, kültürel ve ekonomik farklılıkların çoğalmasıyla tüketim eğilimleri de daha karmaşık hale gelmektedir. Farklı ülke ve kıtalardan göçmenlerin bu ülkeye yerleşmesiyle etnik köken, yaşam tarzı ve damak tatları da mevcut kültüre eklenmiştir. Bu yüzden bu pazarı anlamak ve bu çerçevede ürün sunabilmek, başarılı olabilmek için önemli bir adım olarak düşünülmektedir.

Ülkede giderek daha fazla kadının çalışma hayatına girmesi nedeniyle zaman, tüketici tercihlerini belirleyen önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Tüketim mallarının hızlı erişilebilir, kolay hazırlanabilir ve pratik biçimlerde sunulması tercih sebebi olmaktadır.

Ülkedeki eğitilmiş sofistike tüketicilerin yüksek fiyatlı, kaliteli, markalı ve prestijli ürünlere yönelik bir talebi bulunurken düşük gelire sahip tüketicilerin de fiyata duyarlı olduğu unutulmamalıdır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Tüm sanayileşmiş ülkelerde olduğu gibi Kanada'da da ticari tanımlama uygulamaları malın kalitesi kadar önem kazanmış bulunmaktadır. Etiketleme başta olmak üzere, ürünlere göre değişen ve kimi zaman ayrıntılı olarak belirlenmiş ticari tanımlamalar ülke pazara girişte üzerinde durulması gereken önemli bir alandır.

Doğrudan tüketime yönelmiş ürünlere ilişkin getirilmiş olan bu düzenlemeler, gıda ürünleri ve gıda dışı tüketim ürünleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Gıda ürünlerinin etiketlenmesi konusundaki düzenleme Gıda ve İlaç Kanunu (Food and Drugs Act) ile düzenlenmiş olup, besin değerlerinin paketler üzerinde gösterilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Gıda dışı ürünler, Tüketici Paketleme ve Etiketleme Kanunu (Consumer Packaging and Labelling Act) ve Tüketici Paketleme ve Etiketleme Yönetmeliği (Consumer Packaging and Labelling Regulations) ile düzenlenmiştir. Tüketicilerin satın aldıkları ürüne ilişkin doğru ve anlamlı bilgilere ulaşabilmesi amacıyla yapılan düzenlemeler, ürünün adı, net miktarı, satıcının adı ve nereden ithal edildiği gibi bilgilerin etiket üzerinde bulunmasını zorunlu kılmaktadır.

Diğer taraftan tekstil ürünleri için Tekstil Etiketleme Kanunu (The Textile Labelling Act), değerli madenler için ise Değerli Madenler İşaretleme Kanunu (The Precious Metals Marking Act) ile düzenlemeler getirilmiştir. Ancak aynı zamanda federal düzeyde getirilmiş bir takım düzenlemelerin bulunması halinde, ayrıca o gerekliliklerin de karşılanması gerekmektedir.

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Türkiye-Kanada arasındaki denizyolu taşımacılığında, 40 tonluk konteynerlerin fiyatları, 5 000 – 6 000 Dolar arasında değişmektedir. Ancak ekonomik kriz zamanlarında bu fiyatların zaman zaman 2 500–3 000 Dolara kadar gerileyebildiği gözlemlenmektedir. Denizyolu taşımacılığında teslim süresi yaklaşık 25-26 gün arasında değişmektedir.

Diğer taraftan 7-14 tonluk konteynerlerin uçak kargo yoluyla taşınmasında ise ortalama 5 000- 6 000 Dolar arasında değişen ücretler uygulanmaktadır.

Ülkeye kargo aracılığı ile gönderimlerde ulaşım süresi 1-2 gün olup, dosyalara 15-20, paketlere 25-50, kolilere ise büyüklüğüne bağlı olarak 25 ile 250 Euro arasında değişen fiyatlar uygulanmaktadır.

Dış Ticaret

Yıllara Göre Kanada'nın Dış Ticareti (Milyar Dolar)

	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2007	419,9	380,6	800,5	39,3
2008	455,6	408,8	864,4	46,8
2009	315,2	321,2	636,4	-6,0
2010	386,6	392,1	778,7	-5,5
2011	450,4	450,6	901,0	-0,2
2012	454,1	462,4	916,5	-8,3
2013	456,6	461,8	918,4	-5,2
2014	473,6	463,0	936,6	10,6
2015	408,8	419,2	828,0	-10,4
2016	390,0	403,0	793,0	-13,0

Kaynak: Trademap

Kanada, ITC (Uluslararası Ticaret Merkezi) kayıtlarına göre, 2016 yılında dünya ihracatında 12. ve dünya ithalatında 11. sırada yer almaktadır. Dünya ihracatındaki payı %2,53 ve dünya ithalatındaki payı ise %2,47 düzeyinde bulunmaktadır.

Kanada'nın 2016 yılında ihracatı bir önceki yıla göre %4,6 oranında azalmış olup, 390 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İthalatı ise bir önceki yıla göre %3,9 oranında azalarak, 2016 yılında 403 milyar dolar olmuştur. 2016 yılında toplam 793 milyar dolarlık dış ticaret hacmi gerçekleştiren Kanada'nın dış ticaret açığı ise 2016 yılında bir önceki yıla göre %25 artarak 13 milyar dolara ulaşmıştır.

İhracatında Başlıca Ürünler

Ülkenin 2016 yılında ihraç ettiği en önemli ürünler; otomobiller, petrol yağları, altın, kara taşıtları için aksam ve parçalar, hava taşıtları, uzay araçları, ağaç, dozlandırılmış ilaç, buğday ve mahlut, mineral/kimyasal gübreler, işlenmemiş alüminyum, turbojetler, sodalı ve sülfatlı odun hamuru, etilen

polimerleri, balon, hava gemisi, planör vb. hava taşıtlarının aksam ve parçaları, kuru baklagiller, bakır cevherleri ve konsantreleri, demir cevherleri ve konsantreleri, taşkömürü, mobilya aksam ve parçaları, kabuklu hayvanlar, elektrik enerjisi, domuz eti, telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar, nikel matları, nikel oksit sinterleri, nikel ara ürünleri, ekmek, pasta, kek, bisküvi, elmas, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, ağır iş makine ve cihazlarının aksam ve parçaları, kauçuktan lastik ve soya fasulyesidir.

Kanada'nın İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (milyar Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2014	2015	2016
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	44,9	44,9	48,8
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	88,1	50,2	39,5
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	16,0	18,6	20,2
7108	Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	15,0	12,4	12,4
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	10,8	10,9	10,6
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	15,2	11,4	8,1
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalın >=6 mm	7,8	7,0	7,8
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	17,0	9,2	7,8
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	6,0	6,6	7,4
8802	Diğer hava taşıtları, uzay araçları	8,1	8,3	6,2
8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	4,9	4,8	5,2
7601	İşlenmemiş alüminyum	5,8	5,2	5,0
1001	Buğday ve mahlut	7,2	6,2	4,5
1205	Rep/kolza tohumları	4,7	3,9	4,3
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	4,8	4,4	4,1
4703	Sodali ve sülfatlı odun hamuru	4,7	4,5	4,0
3104	Potaslı mineral/kimyasal gübreler	4,7	5,4	3,5
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	3,8	2,7	3,3
8803	Balon, hava gemisi, planör vb. diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	3,7	3,4	3,3

713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	2,9	3,3	3,1
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	4,0	2,8	2,9
9403	Diğer mobilyalar vb. aksam, parçaları	2,3	2,5	2,8
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	3,3	3,0	2,7
8407	Alternatif-rotatif kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı motorlar	2,6	2,6	2,6
306	Kabuklu hayvanlar (canlı/taze/soğutul../donduru../kurutul../tuzlan.. vs.)	2,3	2,4	2,4
203	Domuz eti	2,8	2,2	2,4
1514	Rep, kolza, hardal yağı (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	2,3	2,1	2,3
1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi vs. İle boş ilaç kapsülü mühür güllacı vs.	1,8	2,0	2,2
2716	Elektrik enerjisi	2,7	2,5	2,2
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	2,3	2,2	2,0
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1,4	1,9	2,0
1201	Soya fasulyesi	1,8	1,8	1,9
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	1,7	1,7	1,8
3923	Eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, tıpa, kapak, kapsül	1,8	1,8	1,8
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	2,0	1,8	1,7
4801	Gazete kağıdı (rulo veya tabaka)	2,3	1,8	1,7
7106	Gümüş (ham/yarı işlenmiş, pudra halinde)	1,5	1,5	1,6
4410	Yonga pano vb. levhalar	1,3	1,3	1,6
2844	Radyoaktif elementler ve radyoaktif izotoplar vb. bileşikleri, karışımları, artık	1,5	1,5	1,5
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	2,1	1,8	1,5
	Diğer	153,9	144,2	138,9
	Toplam	473,6	408,8	390,0

Kaynak: Trademap

İthalatında Başlıca Ürünler

Kanada'nın 2016 yılında toplam ithalatı bir önceki yıla göre %3,9 oranında azalarak 403 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları, kara taşıtları için aksam ve parçalar, ham petrol, petrol yağları, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar, otomatik bilgi işlem makineleri, dozlandırılmış ilaç, altın, turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri, hava taşıtları, uzay araçları, balon, hava gemisi, planör vb. diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları, transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar, alternatif-rotatif kıvılcım ateşlemeli içten yanmalı motorlar, traktörler, muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil, izole edilmiş tel, kablo, diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri, fiber optik kablolar, oturmaya mahsus mobilyalar ile bunların aksam ve parçaları, kauçuktan yeni dış lastikler, insan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. ürünler, mobilya aksam ve parçaları ile tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları 2016 yılında Kanada'nın ithal ettiği başlıca ürünlerdir.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Milyar Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2014	2015	2016
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	27,0	26,3	26,5
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	20,6	19,9	20,6
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	12,8	11,9	13,0
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	18,3	11,9	11,1
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	21,6	13,0	11,0
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	9,1	9,6	9,0
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	8,7	8,3	8,4
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	8,9	7,9	7,8
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	8,6	7,5	7,2
7108	Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	8,0	6,5	5,6
8407	Alternatif-rotatif kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı motorlar	4,1	4,1	4,9
8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	4,5	5,0	4,5
8803	Balon, hava gemisi, planör vb. diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	4,5	4,3	4,0

8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	4,0	4,1	3,7
8479	Kendine özgü fonksiyonlu makine ve cihazlar	1,6	1,7	3,6
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	3,5	3,4	3,6
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	3,1	3,1	3,4
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik kablolar	3,7	3,4	3,4
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	3,7	3,5	3,0
8802	Diğer hava taşıtları, uzay araçları	3,2	4,4	2,9
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	3,3	3,1	2,9
8701	Traktörler	4,0	3,7	2,8
9403	Diğer mobilyalar vb. aksam, parçaları	2,8	2,7	2,6
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	2,4	2,5	2,6
9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	2,7	2,6	2,5
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	3,3	2,6	2,4
3923	Eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, tıpa, kapak, kapsül	2,3	2,2	2,2
8716	Taşıtlar için römorklar, yarı römorklar vb. ile aksam-parçaları	2,9	2,4	2,1
8429	Dozerler, greyder, skreyper, ekskavatör, küreyici, yükleyici vb.	3,2	2,6	2,1
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	2,3	2,2	2,0
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	2,4	1,9	1,9
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	2,6	2,2	1,9
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertisörler, endüktörler	2,2	1,9	1,9
8542	Elektronik entegre devreler	2,6	2,0	1,9
8443	Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler	2,2	2,0	1,9
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	5,4	2,6	1,9
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	1,8	1,8	1,8
2204	Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil)üzüm şırası	1,9	1,8	1,8
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	1,9	1,8	1,8

8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, mücehhez tablolar	1,9	1,7	1,7
	Diğer	229,4	213,0	203,2
	Toplam	463,0	419,2	403,0

Kaynak: ITC-Trademap

Ülkeler İtibariyle Dış Ticareti

Kanada'nın 2016 yılı ihracatında Türkiye %0,2'lik payla 24'üncü sırada yer almaktadır. 2016 yılında Kanada'nın Türkiye'ye ihracatı bir önceki yıla göre %1,9 oranında azalarak 864,7 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Kanada'nın ülkeler itibariyle dış ticaretine bakıldığında, ABD ile Kanada arasındaki ticari ilişkilerin dünyadaki en büyük ikili ticaret akımını oluşturmakta olduğu görülmektedir. ABD hem ihracatta hem de ithalatta Kanada'nın en büyük ticari ortağıdır. Kanada'nın ihracat yaptığı diğer önemli pazarlar arasında Çin, İngiltere, Japonya ve Meksika'nın yanısıra Hindistan, G. Kore, Almanya, Hindistan, Fransa, Belçika, Hollanda, Hong Kong, İtalya ve Brezilya'yı saymak mümkündür.

Kanada'nın İhracatında Başlıca Ülkeler (Milyar Dolar)

	ÜLKELER	2014	2015	2016
1	ABD	363,51	313,59	297,73
2	Çin	17,49	15,82	15,83
3	İngiltere	13,76	12,48	12,91
4	Japonya	9,71	7,64	8,10
5	Meksika	5,03	5,16	5,77
6	G. Kore	3,79	3,15	3,30
7	Almanya	2,69	2,71	3,07
8	Hindistan	2,92	3,38	2,96
9	Fransa	3,00	2,45	2,58
10	Belçika	3,19	2,45	2,29
11	Hollanda	3,48	2,78	2,13
12	Hong Kong	4,16	3,06	1,75

13	İtalya	3,77	1,78	1,75
14	Brezilya	1,97	1,76	1,54
15	Avustralya	1,59	1,48	1,47
16	İspanya	1,02	0,88	1,35
17	Birleşik Arap Emirlikleri	1,61	1,58	1,35
18	Tayvan	1,27	1,14	1,20
19	Norveç	2,02	1,46	1,15
20	Endonezya	1,83	1,42	1,09
21	Singapur	1,17	1,17	1,01
22	İsviçre	1,36	0,93	0,98
23	Suudi Arabistan	1,13	0,94	0,94
24	Türkiye	0,96	0,88	0,86
25	Diğer	21,20	18,69	16,86
	Toplam	473,60	408,80	389,96

Kaynak: Trademap

Kanada'nın ihracatında olduğu gibi ithalatında da ABD en önemli ülkedir. Kanada'nın 2016 yılı ithalatının yarısından fazlası (%52) ABD'den gerçekleştirilmiştir. Kanada'nın 2016 yılı ithalatında diğer önemli ülkeler Çin, Meksika, Almanya, Japonya, İngiltere, G. Kore, İtalya, Fransa, Tayvan, İsviçre, Hindistan, Brezilya, Hollanda ve Tayland'dır.

Türkiye, 2016 yılında Kanada'nın ithalatındaki %0,3'lük payla, 34'üncü sırada yer almıştır. Kanada'nın Türkiye'den gerçekleştirdiği ithalat bir önceki yıla göre %2,1 artarak 1,03 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Kanada'nın İthalatında Başlıca Ülkeler (Milyar Dolar)

	ÜLKELER	2014	2015	2016
1	ABD	251,75	223,20	210,39
2	Çin	53,04	51,38	48,59

3	Meksika	26,07	24,42	25,04
4	Almanya	14,44	13,57	13,03
5	Japonya	12,05	11,56	11,94
6	G. Kore	6,55	6,16	8,03
7	İngiltere	8,32	7,20	6,21
8	İtalya	5,81	5,77	5,70
9	Fransa	5,38	5,33	4,51
10	Tayvan	4,18	4,27	3,83
11	Vietnam	2,56	3,20	3,74
12	İsviçre	3,52	3,54	3,40
13	Hindistan	2,88	3,08	3,05
14	Brezilya	3,13	2,93	2,91
15	Hollanda	3,33	2,69	2,79
16	Tayland	2,59	2,44	2,38
17	Malezya	2,19	2,06	1,95
18	Peru	2,74	2,55	1,85
19	İspanya	2,00	1,84	1,78
20	Belçika	1,87	1,70	1,67
21	İsveç	1,65	1,46	1,55
22	Avustralya	1,30	1,31	1,51
23	İrlanda	1,35	1,31	1,46
24	Polonya	1,44	1,38	1,45
25	Cezayir	1,21	0,74	1,41
26	Avusturya	1,52	1,40	1,32
27	Suudi Arabistan	2,36	1,56	1,30
28	Şili	1,56	1,45	1,27

29	Endonezya	1,37	1,31	1,22
30	Bangladeş	1,11	1,16	1,22
31	Arjantin	1,76	1,46	1,21
32	Nijerya	0,40	0,81	1,20
33	Norveç	1,82	1,33	1,20
34	Türkiye	1,28	1,01	1,03
35	Diğer	25,13	19,47	18,90
	Toplam	462,98	419,15	402,97

Dış Ticaret Politikası ve Vergiler

Dış Ticaret Politikası

Ülkenin dış ticaret politikasının en önemli bağlayıcı etkenlerinden biri ABD ve Meksika ile gerçekleştirilmiş olan Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması'dır. Bu anlaşmaya zemin hazırlayan gelişme, öncelikle ABD ile Kanada arasında 1988 yılında imzalanan ABD-Kanada Serbest Ticaret Anlaşması olmuştur. İkili bölgesel entegrasyonlar içinde en kapsamlılarından biri olarak kabul edilen bu anlaşma, iki ülke arasındaki ticarete tarifelerin kaldırılması, tarife dışı engellerin azaltılması ve hizmetler ticaretinin liberalleştirilmesi gibi hususları öngörmüştür.

ABD'nin bir yandan Kanada, diğer yandan Meksika ile yaptığı Serbest Ticaret Anlaşmaları, sonuçta ABD-Kanada-Meksika arasında Kuzey Amerika kıtasını içine alacak şekilde bir Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması'nın (NAFTA) yolunu açmıştır.

12 Ağustos 1992 tarihinde imzalanan ve 1 Ocak 1994'te yürürlüğe giren NAFTA ile söz konusu üç ülke arasındaki ticaret ve yatırım ilişkileri liberalize edilmiştir. Taraf olan üç ülke, Anlaşma kapsamında kendi aralarındaki ticarete tüm tarife ve tarife dışı engelleri kaldırmayı ve üçüncü ülkelere karşı ulusal tarifelerini sürdürmeyi taahhüt etmektedir.

Hem sanayi hem de tarım ürünlerini kapsayan anlaşma çerçevesinde sanayi ürünlerindeki gümrük vergilerinin on yıllık süre içinde sıfırlanması, bazı hassas tarım ürünleri için daha uzun süreli bir takvim uygulanması ilkesi benimsenmiştir. Çevre korunması, fikri mülkiyet hakları, kara ve hava taşımacılığı gibi hizmetlerle de ilgili düzenlemeler içeren Anlaşma, ileri düzeyde bir entegrasyon öngörmektedir.

ABD ile Kanada arasında STA kapsamında 1998 yılında tamamen kaldırılan tarifeler, 2008 yılı itibarıyla Kanada ve Meksika arasında da sıfırlanmıştır. Bunun tek istisnası Kanada menşeli süt ürünleri, kümes hayvanları, yumurta ve şeker gibi bazı tarımsal ürünlerdir. Bu ürünler, Kanada tarafından anlaşma dışında tutulmuştur.

Diğer taraftan Kanada'nın çeşitli ülkelere imzalamış olduğu Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır. Halen, şili, Peru, EFTA, Kosta Rika, İsrail ve NAFTA (ABD-Meksika) ile imzalanmış olan

Serbest Ticaret Anlaşmaları yürürlüktedir. 2008 yılında Kolombiya ve 2009 yılında Ürdün ile de Serbest Ticaret Anlaşmaları imzalanmış olmakla beraber bunlar henüz yürürlüğe girmemiştir.

2009 yılı sonu itibarıyla müzakereleri devam eden Serbest Ticaret Anlaşmaları Panama, Kore, ANDEAN Ülkeleri, Karayipler Topluluğu ve Ortak Pazarı, Dominik Cumhuriyeti, Orta Amerika 4 Ülkeleri (CA4 Ülkeleri- El Salvador, Guatemala, Honduras ve Nikaragua) ve Singapur'dur.

Diğer taraftan Fas ve Ukrayna ile Serbest Ticaret Anlaşması yapılabilmesine yönelik görüşmeler devam etmektedir. Ayrıca Kanada ile AB ve Kanada ile Hindistan arasında kapsamlı bir "ekonomik işbirliği" anlaşması için müzakereler başlatılmıştır.

Kanada'nın Ürdün, Polonya, Rusya, Arjantin, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Ukrayna, Letonya, Filipinler, Trinidad ve Tobago, Barbados, Romanya, Ekvator, Mısır, Venezuela, Panama, Tayland, Ermenistan, , Uruguay, Lübnan, Kosta Rika, Hırvatistan ve Peru ile Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşmaları bulunmaktadır. Kanada ile El Salvador (1999) ve Güney Afrika Cumhuriyeti (1995) arasında imzalanan anlaşmalar ise henüz yürürlüğe girmemiştir.

Madagaskar ve Hindistan ile Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşması için yürütülen müzakereler tamamlanmıştır. Bahreyn, Tunus, Tanzanya, Endonezya, Vietnam, Moğolistan, Çin ve Kuveyt ile ise müzakereler sürmektedir.

İthal edilecek eşyanın gerektirdiği insan, hayvan ve bitki sağlığı ve güvenliği ya da teknik normlara uygunluğu, ilgili Bakanlıkların (Tarım, Çevre, Sanayi vb.) kontrolüne tabidir. Söz konusu kontroller, gümrüklerde malın fiili ithalat aşamasında yapılmaktadır.

Tarifeler ve Diğer Vergiler

Tarifeler

Kanada'da ithalatta alınan gümrük vergileri koruma amaçlı olup, gelir saiki ön plana çıkmamaktadır. İthalatta hem spesifik hem de ad valorem gümrük vergileri uygulanmaktadır. Her yıl yenilenen tarifelere Kanada Sınır Hizmetleri Ajansının web sitesinden ulaşmak mümkündür (<http://www.cbsa-asfc.gc.ca/trade-commerce/tariff-tarif/menu-eng.html>).

Kanada'nın çeşitli ülkeler ile imzalamış olduğu serbest ticaret anlaşmalarının (STA) en önemli sonucu, bu ülkeler menşeli ürünlere getirilen tercihli düzenlemedir. Söz konusu düzenleme ile STA imzalanmış olan ülkelerin ürünleri gümrük vergisiz ithal edilebilmektedir.

Kanada halihazırda ülkemizi Genel Tercihli Tarifeler kapsamında değerlendirmekte ve gümrük vergilerini daha düşük oranlarda uygulamaktadır. Ancak, Kanada, "2013 Ekonomik Eylem Planı" çerçevesinde, önümüzdeki 10 yıl için geçerli olacak şekilde, GPT (Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi) rejiminde değişiklikler yapmış bulunmaktadır. Buna göre, GPT Sisteminden halihazırda yararlanmakta olan toplam 175 ülkeden daha yüksek gelirli ve ticarete rekabetçi, Türkiye'nin de içinde bulunduğu 72 ülke 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla GPT Sisteminin dışında bırakılacaktır. Söz konusu ülkeler için

bundan böyle gümrük vergilerinde MFN oranları geçerli olacaktır (<http://www.cbsa-asfc.gc.ca/publications/cn-ad/cn14-019-eng.html>)

Kanada GPT Sisteminin dışında bırakacağı 72 ülkenin seçimini şu kriterlere göre gerçekleştirmiştir:

- Dünya Bankası sınıflandırmasına göre son 2 yılda yüksek ya da orta-yüksek gelirli ekonomiler ya da,
- WTO istatistiklerine göre son 2 yılda dünya ihracatının %1 ya da daha fazlasını gerçekleştirmiş olan ülkeler

Özellikle AB ülkeleri, Kanada'nın tekstil ürünleri, hazır giyim, kumaş, ayakkabı ve gemi inşa sektörü ürünlerinde uyguladığı yüksek tarifelerden dolayı ülkede rekabet edememekten şikayetçi olmaktadır.

Vergiler

Kanada'da vergi konularını idare etmek ve vergi kanunlarını hazırlamak, federal hükümete bağlı olarak faaliyet gösteren Kanada Gelir Ajansı'nın (Canada Revenue Agency-CRA) yetkisi altındadır. En yaygın görülen vergiler Gelir Vergisi, İstihdam Sigorta Primleri (EI), Kanada Emeklilik Planı katkı payları (CPP), Bölgesel Satış Vergileri (PST) ve Mal ve Hizmet Vergileridir (GST)

Kanada'da uygulanmakta olan kurumlar vergisi oranı %38 olmakla beraber çeşitli muafiyet ve istisnalar sonucu gerçekte bu oran daha düşük uygulanmaktadır. Özellikle küçük işletmeler ile üretim ve katma değer oluşturan firmalar lehine düşük oranlar uygulanması mümkündür.

Ülkede, federal kurumlar vergisine ek olarak her eyaletin ayrı ayrı uyguladığı vergi oranlarının da dikkate alınması gerekmektedir. Örneğin Ontario'da faaliyette bulunan bir firmanın ödeyeceği kurumlar vergisi oranı indirim sonrasında %19 iken Ontario eyaletinin ayrıca uyguladığı %14 oranındaki vergi ile toplam yük %33,4'e yükselmektedir.

Gelir üzerinden alınan vergiler de federal ve eyalet bazında ayrı ayrı tahsil edilmektedirler. Eyaletler itibarıyla alınan gelir vergilerine ise <http://www.cra-arc.gc.ca/tx/ndvdl/fq/txrts-eng.html> linkinden ulaşılabilmektedir.

Kanada'da KDV yerine ona benzeyen Federal Mal ve Hizmet Vergisi (GST) uygulanmaktadır. Bu vergi, Kanada'da üretilen ya da Kanada'ya ithal edilen çoğu mal ve hizmet için uygulanmaktadır. Bu verginin %0 olarak uygulandığı ürünler temel market ürünleri, tarımsal ürünler, ilaç ve tıbbi hizmetler ile ihracat ürünleridir. Ayrıca sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri, mali enstitülerin sunduğu hizmetler ve uzun vadeli konut kiralari bu vergiden muaf tutulmaktadır.

Ontario, Manitoba ve Quebec de dahil olmak üzere pek çok eyalette brüt maaşlar üzerinden bordro vergisi (payroll tax) uygulanmaktadır. Bu verginin oranları bölgesine göre %0,98 ile %4,26 arasında değişmektedir.

Kanada'da belirli petrol ürünleri, taşıt yakıtları ve otomotiv klimalarında özel tüketim vergisi söz konusudur. Bu vergiler GST (ya da HST) uygulanmadan önce alıcı ya da ithalatçı tarafından ödenmektedir. Bu özel vergi, kurşunlu benzin ve kurşunlu uçak yakıtlarında litre başına 11 Cent,

kurşunsuz benzin ve kurşunsuz uçak yakıtlarında litre başına 10 Cent, dizel yakıt ve uçak yakıtlarında litre başına 4 cent ve otomobillerde kullanılacak klima başına 100 Dolar olarak uygulanmaktadır.

Diğer taraftan alkollü içecekler, şarap, bira ve tütün ürünlerinin hem ülke içinde üretiminde hem de ithalatında özel tüketim vergisi uygulanmaktadır.

Tarife Dışı Engeller

Kanada'nın ihraç ürünlerimize yönelik tarife dışı engellemeleri bulunmamaktadır. Öte yandan Anti-Dumping uygulamaları çerçevesinde Türkiye menşeli veya çıkışlı çelik inşaat borularının Kanada'ya ithalinde Kanada Uluslararası Ticaret Mahkemesi'nin 23 Aralık 2003 tarihli kararına dayalı anti-dumping vergisi uygulaması, 2008 yılında da devam etmiştir. Kanada tarafınca yapılan soruşturmalara Kanada Sınır Servisleri Ajansının web sitesinden ulaşmak mümkündür (<http://www.cbsa-asfc.gc.ca/menu-eng.html>).

Ülkemiz tarafından Kanada menşeli yönlendirilmiş lif levha (YLL-OSB) ithalatı ile ilgili olarak 14 Haziran 2008 tarihinde başlatılan anti-dumping soruşturması 18 Aralık 2008 tarihinde sonuçlandırılmış olup, söz konusu ürünün Kanada'dan dumpingli fiyatlarla ithal edildiği tespit edilmiş ve bu ülke menşeli ithalatta CIF bedeli üzerinden %14,93 oranında gümrük vergisi uygulanması kararı alınmıştır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Güçlü ve istikrarlı ekonomisi, rekabetçi yatırım ortamı, gelişmiş araştırma ve geliştirme altyapısı ile beraber nitelikli işgücünün varlığı Kanada'yı yabancı yatırımlar için cazip bir ülke haline getirmiştir.

Bu özellikleri ile imalattan bilgi ve iletişim teknolojilerine, gıda işlemeden yenilenebilir enerjiye kadar pek çok sektörde dünyanın önde gelen firmaları Kanada'da yatırım yapmaktadır. Ülke G7 ülkeleri arasında önümüzdeki 5 yıllık dönemde yatırım yapmak için en elverişli ülkelerden biri olarak gösterilmektedir.

Kanada'nın Uluslararası Yatırım İstatistikleri (Milyon Dolar)

	2010	2011	2012	2013	2014
Kanada'daki DYY stoku	592.406	603.455	633.778	691.942	732.263
Kanada'nın yurtdışı DYY stoku	637.285	675.020	704.335	761.550	828.812

Kaynak: Foreign Affairs, Trade and Development Canada (www.international.gc.ca)

Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Ülkeler itibarıyla ele alındığında Kanada'da en fazla yatırım yapan ülke toplam yatırımların yarısından fazlasını oluşturan ABD'dir. Bu ülkeyi Hollanda, İngiltere, Lüksemburg, İsviçre, Japonya ve Brezilya takip etmektedir.

Kanada'nın yurtdışındaki yatırımlarının da %40'ı ABD'dedir.

Sektörler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Sektörler itibarıyla yabancı yatırımlara bakıldığında madencilik, petrol ve doğal gaz çıkarma sektörleriyle, imalat ve finans sektörlerinin en fazla yabancı yatırım çeken alanlar olarak öne çıktığı görülmektedir. İmalat sanayi içinde yabancı yatırımlar en fazla petrol, birincil metaller, kimyasal ürünler, ulaştırma araçları, gıda, içecek, tütün ve kağıt ürünleri imalatı sektörlerine yönelmiştir. Kanada'nın yurt dışı yatırımlarında da yine madencilik, petrol ve doğal gaz çıkarma sektörleriyle, imalat, finans ve şirket yönetimi sektörlerinin başı çektiği görülmektedir.

Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Kanada'da şirket kuruluşu oldukça basite indirgenmiş durumdadır. Kanada içinde ya da Kanada dışında ikamet edenler, şahsen ya da internet aracılığıyla şirketlerini kurabilmektedirler. Kanada'da ikamet edenler ikamet adresi göstermek durumundadırlar. Kanada dışında ikamet edenler ise durumlarını kuruluş belgelerinde belirtmek zorundadırlar.

Ülkede şirket kurmak isteyen ve Kanada vatandaşı olmayan yabancı yatırımcılar, Kanada Yatırım Kanunu hükümlerine tabidir. Bu çerçevede öncelikle hükümet ile bağlantıya geçerek bildirimde bulunmak ya da gözden geçirme başvurusu yapmak gerekmektedir.

Şirket kurma hükümleri federal ve yerel kanunlara tabi olabilmektedir. Eğer tek bir bölgede faaliyet gösterecek şirket kuruluyorsa o zaman o bölgenin yerel kanunları geçerli olmaktadır. Eğer şirket Kanada'nın birkaç eyaletinde birden faaliyet gösterecekse federal hükümlere tabi olacaktır. Ayrıca bankalar gibi bazı iş kollarında sektör spesifik hükümler uygulanmaktadır.

Ülkede şube açmak ise iki şekilde olabilmektedir. Eğer şube sadece bir şehirde faaliyet gösterecekse şubenin ve şube isminin yerel tescil bürolarında tescil ettirilmesi gerekmektedir. Birden fazla bölgede, ya da eyalette, ya da ülke çapında faaliyet gösterecek şubeler ise eyalet ya da bölge tescili yaptırılmalıdır. Bir yabancı şirketin Kanada şirketler hukukuna tabi olan şubeleri ülkede aynen Kanadalı şirketler gibi hak ve yükümlülüklerle tabi olmaktadır. Aynı durum irtibat büroları için de geçerlidir.

Şubeler, Kanada içinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerden doğan borç ve yükümlülüklerden sadece kendi başlarına sorumlu olmakta, şubenin bağlı olduğu yabancı şirket etkilenmemektedir.

Ülkede joint venture için özel bir yasal düzenleme mevcut değildir. Bu tarz faaliyetler sadece taraflar arasında yapılan sözleşmelerle düzenlenmektedir. Yapılacak joint venture sözleşmesi, işbirliği ya da ortak faaliyetlerin sınırlarını kesin olarak belirlemeli, tarafların katkısını, karların paylaşımını ve

yönetim biçimini ortaya koymalıdır.

Yatırımlara Sağlanan Teşvikler

Ülkede yabancı yatırımlara doğrudan sağlanan bir vergi avantajı ya da muafiyeti bulunmamakla beraber uygulanan vergi oranları diğer G7 ülkelerine göre daha düşüktür.

Diğer taraftan ülkenin İhracat Geliştirme Ajansı (Export Development Corporation-EDC) Kanadalı ihracatçılara ve yabancı yatırımcılara ticaretle ilgili finansman ve risk yönetim hizmetleri sağlamaktadır. Ayrıca ülkede kurulmuş şirketlerin desteklenmesi amacıyla "Bilimsel Araştırma ve Deneysel Gelişim Programı, "Endüstriyel Araştırma Destek Programı" gibi çeşitli destek programları uygulanmaktadır.

Kanada yatırım ortamı ve devlet yardımları eyaletten eyalete farklılık gösterebilmektedir. Yatırımın büyüklüğüne göre ya da yer aldığı sektöre göre faydalanılacak devlet yardımı farklılık arz etmektedir. Büyük çaplı yatırımlar için, Başbakanlığa bağlı olarak çalışan yatırım kurumu (www.investincanada.gc.ca) ile temas kurulmak suretiyle yatırımın her safhasında bürokratik ya da ekonomik yardımlardan faydalanmak mümkündür.

Şirket Birleşmeleri ve Marka Satınalmalar

Doğrudan Yabancı Yatırımlar, yerli bir firmanın diğer bir ülkede yeni şirket kurmasından (greenfield investments), diğer ülkede yerleşik bir şirket ile birleşmesine (mergers) veya o ülkede yerleşik bir şirkette kontrol sağlayacak miktarda hisse satın almasına (acquisitions) kadar uzanmaktadır. Dünyadaki DYY'nin önemli bir kısmı sınır ötesi şirket birleşmeleri veya satın almalar şeklinde gerçekleşmekte olup, bu durum Kanada için de geçerliliğini korumaktadır.

Kanada'nın yurt dışında gerçekleştirdiği satın alma ve birleşmelerin hacim olarak yaklaşık yarısı Kuzey Amerika'dadır. Kanada içinde gerçekleşen satın alma ve birleşmelerin ise yine yarıdan fazlası Kuzey Amerika kaynaklıdır. Kanada'daki satın alma ve birleşmelerin güncel olarak <http://www.crosbieco.com/ma/index.html> adresinden takip edilmesi mümkündür.

Kanada'da sınır ötesi şirket birleşmeleri ve satın almalar konusuna özel bir politika izlenmemekte, ülkeye DYY çekilmesi ve ülkenin rekabet gücüne ve ekonomik kalkınmasına katkı sağladığı için Kanadalı şirketlerin uluslararası pazarlarda DYY yapması teşvik edilmektedir. Kanadalı şirketlerin yurt dışında yapacakları yatırımlar konusunda, Dışişleri ve Uluslararası Ticaret Bakanlığı tarafından uygulanan Küresel Ticaret Destek Programı (Global Commerce Support Program) altında yer alan Yatırım İşbirliği Programı (Investment Cooperation Program-INC) ve Kanada İhracat Geliştirme İdaresi tarafından sağlanan destekler olmak üzere iki önemli destek programı ön plana çıkmaktadır.

Kanada Hükümeti, küresel ticaret stratejisi ile yurt dışı ve yerli yatırım, ihracat, hizmetler, üretim gibi ekonominin tüm sektörlerini birlikte değerlendiren bir politika izlemektedir. Hükümet, yurt içinde ve yurt dışında yatırım konularında firmaların karşılaştığı engellerin tespiti ve çözüme kavuşturulması amacıyla da sürekli olarak ilgili şirketler ve taraflardan bilgi toplamaktadır.

Türkiye ile Ticaret

Genel Durum

Kanada, Bakanlığımız tarafından 2016-2017 döneminde Öncelikli Ülkelerden birisi olarak belirlenmiştir.

Türkiye ile Kanada arasındaki ikili ticaret hacmi, mevcut ekonomik ve ticari potansiyelinin altında seyretmekle beraber istikrarlı bir artış eğilimi göstermektedir. Nitekim 1990 yılından bugüne ülkemiz ile Kanada arasındaki ticaret hacmi birkaç istisna yıl hariç olmak üzere artış göstermiş, 1990 yılından 2016 yılına 8 kat artmıştır. Bununla beraber, Kanada ile dış ticaretimizin dengesi, kronik olarak ülkemiz aleyhinde gelişmektedir. Yalnızca 2012 yılında Kanada ile dış ticaretimizin dengesi son on yıldır ilk defa ülkemiz lehine gelişmiş ve Kanada ile dış ticaretimiz 104,6 milyon dolar fazla vermiştir. 2016 yılında yine 333,2 milyon dolarlık bir dış ticaret açığı verilmiştir.

2016 yılında Kanada'ya ihracatımız bir önceki yıla göre %8,8 oranında artarak 729,7 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İthalatımız ise, bir önceki yıla göre %14,4 artışla 1,1 milyar dolar olmuştur.

Türkiye-Kanada Dış Ticaretinin Yıllara Göre Seyri (Milyon Dolar)

	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
1999	149,1	176,3	325,3	-27,2
2000	173,4	256,4	429,8	-83,0
2001	171,7	129,1	300,8	42,6
2002	239,9	321,5	561,4	-81,6
2003	221,3	244,9	466,2	-23,6
2004	346,6	368,8	715,4	-22,3
2005	364,8	447,1	811,9	-82,3
2006	378,5	674,7	1053,2	-296,2
2007	369,9	866,8	1236,6	-496,9
2008	501,4	1428,0	1929,4	-926,6

2009	338,3	937,4	1275,7	-599,1
2010	479,6	915,3	1394,9	-435,7
2011	875,2	1311,5	2186,7	-436,3
2012	1058,3	953,7	2012,0	104,6
2013	939,9	1.356,5	2.296,7	-416,4
2014	950,5	1.107,3	2.057,8	-156,8
2015	670,8	929,0	1.599,8	-258,2
2016	729,7	1.062,9	1.792,6	-333,2
2016 (Ocak)	44,4	88,9	133,3	-44,5
2017 (Ocak)	41,4	79,7	121,1	-38,3

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Kanada'ya ihracatının yaklaşık %85'i sanayi, %15'i tarım ürünlerinden oluşmaktadır. Tarım ve gıda sanayi ürünleri ihracatında fındık, kuru üzüm, kuru kayısı, zeytinyağı ve kuru incir, madencilik ve sanayi ürünleri ihracatında ise altın, oto ve oto yan sanayi, demir-çelik ürünleri, mermer, karolar, hazır giyim ve ev tekstili ürünleri ön plana çıkmaktadır.

Türkiye'nin Kanada'ya İhracatında Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2014	2015	2016
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	65,5	105,1	194,6
8901	Yolcu, gezinti gemileri, feribotlar, yük gemileri, mavnalar ve insan veya yük taşımaya mahsus benzer		0,1	66,7
6908	Cilalı veya sırlı seramikten döşeme veya kaplama karoları ve kaldırım taşları	46,7	36,9	37,1
6802	Yontulmaya veya inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan taşı hariç)	46,4	37,2	30,9
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelik	14,8	6,1	24,8
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	20,6	24,1	20,0
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik \geq 600 mm) (sıcak haddelenmiş)	96,6	5,0	18,8

5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	11,6	13,0	17,1
0806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	12,8	12,7	15,1
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	11,9	12,9	14,0
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallerden veya kıymetli metallerle kaplama metallerden)	13,2	13,3	12,5
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	32,2	23,6	12,3
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort	10,0	9,9	11,5
8482	Her nevi rulmanlar	8,5	10,5	9,8
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	5,8	7,0	9,2
1902	Makarnalar ve kuskus	2,2	5,4	8,0
8462	Metalleri dövme, çekiçleme, kalıpta dövme, kesme, taslak çıkartma, şatafatlama	9,8	9,4	7,8
0811	Meyveler ve sert çekirdekli meyveler (dondurulmuş)	5,1	8,6	7,8
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	6,8	6,5	7,8
6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	5,6	4,3	7,5
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.	9,6	8,9	7,3
8456	Maddelerin aşındırılarak, lazerle, foton, ultrasonik, diğer ışınlarla vb yöntemlerle işlenmesine mahsus makine ve aletler	2,8	2,5	7,3
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	6,1	5,0	7,2
7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	50,9	11,8	6,9
7318	Demir veya çelikten vidalar, civatalar, somunlar, tirfonlar, perçin çivileri, pimler, kamalar, rondelalar ve benzeri eşya	2,0	4,9	6,0
8450	Ev veya çamaşırhane tipi yıkama makinaları (yıkama ve kurutma tertibatı bir arada olanlar dahil)	3,3	3,6	5,9
1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	5,9	5,4	5,9
6205	Erkekler ve erkek çocuklar için gömlekler	6,4	5,1	5,9
8451	Dokuma ipliklerin, mensucatın yıkanması, temizlenmesi, kurutulması,	2,8	3,0	5,7

	ütülenmesi, ağartılması, boyanması vs. mahsus makineler			
7604	Aluminyumdan çubuklar ve profiller	4,3	5,3	5,6
0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç) 08. Fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	8,3	6,1	5,6
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	2,0	4,7	5,3
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	13,5	7,7	5,2
7013	Sofra, mutfak, tuvalet, yazıhane, ev tezyinatı ve benzeri işler için cam eşya	5,3	4,3	5,0
8422	Bulaşık, şişe vb yıkama ve kurutma makinaları, şişe, kutu çuval vb doldurma, etiketleme makinaları,	5,3	4,2	4,9
4009	Vulkanize edilmiş kauçuktan boru ve hortumlar (bağlantı elemanlarıyla birlikte olsun olmasın)	10,5	6,6	4,6
5511	Sentetik ve suni devamsız liflerden iplikler (dikiş ipliği hariç)	4,2	6,3	4,6
2523	Çimento	4,0	5,8	4,6
9303	Diğer ateşli silahlar (spor için av tüfekleri ve diğer tüfekler, işaret fişegi, ok silahları)	3,1	3,1	4,5
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. Eşya (örme)	5,4	4,1	4,2
	Diğer	369,0	210,7	183,9
	Toplam	950,5	670,6	729,7

Kaynak: TÜİK

Kanada'dan ithalatımıza bakıldığında ise, ülkemizin genel ithalat yapısına paralel bir yapı gözlemlenmekte olup, genellikle hammadde ve yarı mamul ürünler ön plana çıkmaktadır. Türkiye'nin Kanada'dan ithalatının yaklaşık %80'i sanayi, yaklaşık %18'i ise tarım ürünlerinden oluşmaktadır. Türkiye'nin Kanada'dan ithalatında kuru baklagiller, helikopterler, uydular, uzay araçları, taşkömürü, buğday ve mahlut, işlenmemiş alüminyum, gazete kağıdı, demir-çelik hurda ve döküntüleri, demir cevher ve konsantreleri, soya fasulyesi, ferro alüminyum, işlenmemiş nikel, toprak, maden, cevher kazıma, taşıma, ayırma, seçme makinaları, altın, petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar, demir cevheri gibi genel itibarıyla hammaddeler yer almaktadır.

Türkiye'nin Kanada'dan İthalatında Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2014	2015	2016
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	205,0	232,3	265,7
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. Katı yakıtlar	70,5	55,1	135,5
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde edilmiş kü	104,9	77,6	84,4
1001	Buğday ve mahlut	31,7	47,8	54,8
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	8,3	0,8	48,5
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	26,0	43,3	38,8
4401	Yakmaya mahsus ağaçlar, ince dilimler veya yongalar halinde ağaç, talaş, döküntü ve artıklar	15,5	32,9	31,2
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	26,2	27,5	30,1
1201	Soya fasulyesi	4,3		25,0
8802	Helikopterler, uçaklar vb; uzay araçları (uydular dahil), uzay araçlarını fırlatıcı araçlar ve yörün	169,6	47,4	24,4
4703	Sodalı veya sülfatlı kimyasal odun hamuru	27,9	44,3	15,8
9013	Sıvı kristalli tertibat, lazerler, diğer optik cihaz ve aletler	0,3	1,0	14,2
8805	Hava taşıtlarını fırlatma cihaz-tertibatı, iniş cihaz-tertibatı vb cihaz-tertibat; uçuş eğitimi cihaz	14,8	5,9	12,3
4801	Gazete kağıdı (rulo veya tabaka halinde)	37,0	19,8	10,4
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	4,7	5,3	10,4
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	5,2	7,0	8,8
7502	İşlenmemiş nikel	18,2	12,1	8,7
4802	Sıvanmamış kağıt ve karton ve her boyutta perfore edilmemiş delikli kart ve delikli şerit kağıt	16,8	6,8	8,3

2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	6,2	6,2	8,0
8483	Transmisyon milleri, kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları; dişliler ve sistemleri;vidalar;diş	6,0	7,0	7,1
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	0,3	1,9	6,7
3006	Tarifenin başka yerinde yer almayan eczacılık eşyası ve müstahzarları	3,7	4,5	6,3
8477	Kauçuk veya plastiğin işlenmesine veya kauçuk veya plastikten eşyanın imaline mahsus diğer makina ve	6,0	3,9	5,8
2844	Radyoaktif kimyasal elementler ve radyoaktif izotoplar ve bunların bileşikleri, karışımları, artıkla	4,5	4,4	5,8
7601	İşlenmemiş alüminyum	39,2	28,2	5,6
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makineler ve mekanik cihazlar	2,6	3,6	5,2
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	2,4	3,1	5,1
8430	Toprak, maden, cevher kazıma, taşıma, ayırma, seçme makineleri, kazık varyoşları, kar küreyici ve pü	12,7	0,0	4,7
8529	Sadece veya esas itibarıyla 85.25 ila 85.28 pozisyonlarında yer alan cihazlara mahsus aksam ve parça	1,2	1,2	4,2
8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış	0,7	1,3	4,2
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depol	2,1	1,6	4,1
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	4,1	4,8	4,1
8525	Radyo veya televizyon yayınlarına mahsus verici cihazlar, televizyon kameraları, dijital ve görüntü	2,7	7,0	4,1
3206	Diğer boyayıcı maddeler , lüminofor olarak kullanılan inorganik ürünler	5,4	3,9	4,0
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksi reçineler, polikarbonatlar, alkit reçineler, polialliesterle	0,0	2,2	4,0
8531	Elektrikli ses veya görüntülü işaret cihazları (ziller, sirenler, gösterge tabloları, hırsızlık veya	4,7	5,2	3,8
2309	Hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar	2,5	3,2	3,6
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	6,2	5,2	3,6

3304	Güzellik, makyaj ve cilt bakımı için müstahzarlar (güneşlenme kremleri ve müst. Dahil), manikür ve p	3,1	3,8	3,6
7326	Demir veya çelikten diğer eşya	3,6	0,7	3,2
	Diğer	200,6	159,0	129,0
	Toplam	1.107,3	929,0	1.062,9

Kaynak: TÜİK

İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Oluşturan Anlaşma ve Protokoller

14 Temmuz 2009 tarihinde imzalanan Türkiye-Kanada arasında “Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması”, 4 Mayıs 2011 tarihinde, bu Anlaşmanın vergi yükümlülüklerine ilişkin hükümleri bakımından ise 1 Ocak 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Birincisi 16-17 Şubat 2010 tarihlerinde Ottawa’da; ikincisi ise 5-7 Ekim 2010 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilen Türkiye ile Kanada arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmasına yönelik müzakerelerin başlatılmasına yönelik karşılıklı görüş alışverişi teknik düzeyde devam etmektedir.

Anlaşma	İmza Tarihi	İmza Yeri
Tekstil Ticareti Alanında İşbirliğini Öngören Mutabakat Zaptı	27.06.1995	Ankara
Yüksek Düzeyli Ticari ve Ekonomik İstişarelere İlişkin Mutabakat Zaptı	10.04.1996	Ankara
Enerji Alanında İkili İşbirliği ile İlgili Mutabakat Zaptı	11.09.1998-	
Yüksek Düzeyli İstişareler I. Toplantısı Zaptı	24.09.1998	Ankara
Yüksek Düzeyli İstişareler II. Toplantısı Zaptı	22.06.2000	Ottava
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi	14.07.2009	Ottava

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

Yukarıda sayılan Anlaşma ve Protokollerin yanı sıra Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’ne bağlı olarak faaliyet gösteren Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), Kanada İmalatçılar ve İhracatçılar Birliği (Canadian Manufacturers & Exporters-CME) ile birlikte 2002 yılında Türkiye-Kanada İş Konseyi’ni kurmuştur.

Türkiye-Kanada Yatırım İlişkileri

Türkiye ile Kanada arasındaki yatırım ilişkilerinin dinamik tarafını Kanadalı firmaların Türkiye’de gerçekleştirdikleri yatırımlar oluşturmaktadır. Türk firmalarının Kanada’daki faaliyetleri ise oldukça sınırlı düzeydedir.

Türk işadamlarının Kanada’da yaptıkları yatırımlar çoğunlukla Kanada’ya yerleşmiş ve vatandaşlık kazanmış kişilerin kurdukları veya ortak oldukları Kanadalı firmalar olduğu için, ülkemize sermaye transferi sağlamamaktadır.

İki Ülke Arasında Ticarete Yaşanan Sorunlar

Navlun ve sigorta giderlerinin yüksek olması bazı ürünlerin ülkemizden Kanada’ya sevkiyatını olumsuz etkilemekte, bu ürünlerin ABD üzerinden Kanada’ya girişine yol açmaktadır. Ülkemiz menşeli ürünler, Kanada pazarında dış ticaret istatistiklerine yansiyandan daha fazla yer almaktadır.

Kanadalı ithalatçıların yaşadıkları en önemli sorun ihracatçılarımız ile temas kuramama, taleplerinin zamanında ve istenilen özelliklerde karşılanmaması ve dil problemidir.

Ülkede standartlar ile etiketleme ve paketleme konusundaki düzenlemelerin farklı oluşu, Avrupa’ya dönük ihracat yapan ve Avrupa uygulamalarına alışık olan ihracatçı firmalarımız bakımından zorluk teşkil etmektedir. Bu konudaki ihmal, ihracatçılarımız açısından ciddi zararlarla sonuçlanmaktadır.

Yatırımcılarımız açısından Kanada yüksek vergi oranları nedeniyle çok cazip gelmemektedir. Merkezi hükümet yanında federal hükümetlerin de ayrıca tahsil ettiği vergiler toplam vergi yükünü ağırlaştırmaktadır.

2016 YILI TÜRKİYE- KANADA EV TEKSTİLİ İHRACAT- İTHALAT RAKAMLARI

TÜRKİYE'NİN KANADA'YA 2016 YILI İHRACATI USD MİL

BATTANİYELER	37.604
DİĞER EV TEKSTİLİ ÜRÜNLERİ	343.414
HAVLU VE BORNOZLAR	7.380.199
MASA ÖRTÜLERİ	72.536
PERDELER VE YATAK FARBELALARI	607.978
PERDELİK VE DÖŞEMELİK KUMAŞLAR	2.165.535
TÜLLER VE DANTELALAR	15.273
YATAK ÇARŞAFLARI	1.320.438
YATAK ÖRTÜLERİ VE DİĞER MEFRUŞAT EŞYASI	110.933
YATAK, YORGAN UYKU TULUMLARI	52.154
TOPLAM	12.106.064

TÜRKİYE'NİN KANADA'DAN 2016 YILI İTHALATI

HAVLU VE BORNOZLAR	108
PERDELER VE YATAK FARBELALARI	6.710
PERDELİK VE DÖŞEMELİK KUMAŞLAR	2.952
TOPLAM	9.770

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Ülkede kültürel anlamda en fazla öne çıkan özellik “çok kültürlülük” yaklaşımı ve bunun günlük hayata yansımalarıdır. Ülkede çok sayıda farklı etnik ve kültürel topluluk bulunmaktadır. Her yıl ülkeye dünyanın dört bir tarafından çalışmak ve yerleşmek üzere gelen yabancılar da bu kültürel çeşitliliği büyütmektedir.

Kanadalı şirketlerle yapılacak iş görüşmeleri, genellikle ABD’ye kıyasla daha ciddi ve resmi bir havada gerçekleşmektedir. Görüşmelerde randevu saatine dikkat edilmesi, dakik olmaya özen gösterilmesi, özellikle büyük şehirlerdeki görüşmelere resmi giysi ile gidilmesi ve kartvizit bulundurulması yararlı olmaktadır. Ancak görüşme yapılacak şirket veya kurum kırsal kesimdeyse, o zaman daha az resmi, hatta spor kıyafetler ile görüşme yapmak mümkün olmaktadır.

Toplantılarda genellikle nezaketin ön plana çıktığı ve herkesin sırayla fikrini beyan ettiği Anglo-Sakson yaklaşımı ön plana çıkmakta, dolayısıyla söz kesme gibi davranışlar hoş karşılanmamaktadır. Karar alma süreçleri mutlaka somut kanıt ve gerekçeler üzerine kurulu olduğundan toplantılara hazırlıklı gitmekte fayda vardır.

Para Kullanımı

Kanada’nın para birimi Kanada Doları’dır. Ancak ülkede ABD Doları da aynı şekilde kabul edilmektedir. Bir Kanada Doları 100 sent (¢) etmektedir. Madeni para birimleri, 5¢, 10¢, 25¢, 1 Dolar ve 2 Dolar’dır. 2, 5, 10, 50, 100, 500 ve 1000 Dolarlık banknotlar da tedavüdedir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Kanada diplomatik pasaport (kırmızı), üst düzey memurlar için düzenlenen hususi pasaport (yeşil), hizmet pasaportu (gri) ve umuma mahsus pasaport (lacivert) hamili vatandaşlarımıza vize uygulamaktadır. Vize başvuruları Kanada’nın Ankara Büyükelçiliği’ne şahsen, posta yoluyla (kurye/kargo) ya da yetki verilmiş başka kişiler aracılığıyla yapılabilmektedir. İstanbul’daki Fahri Başkonsolosluk vize başvurularını kabul etmemektedir.

Vize başvurularının seyahatten en az altı hafta önce yapılmasında fayda vardır. Ancak, ülkede altı aydan daha uzun bir süreyle ziyaretçi olarak bulunmak için sağlık muayenesi zorunluluğu vardır. Dolayısıyla bu hallerde vize başvurusunun gidiş tarihinden birkaç ay önce yapılmasında fayda görülmektedir.

Diğer taraftan, resmi ve umuma mahsus pasaport hamili Kanada vatandaşları ülkemize giriş yaparken vizeye tabidir. Umuma mahsus pasaport hamilleri 90 gün ikamet süreli müteaddit giriş vizelerini sınır kapılarında alabilirler.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Ülkede haftalık çalışma saatleri 35-40 saat arasındadır.

Resmi tatiller

Kaynak: T.C. Ottawa Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Raporu

1 Ocak	Yeni yıl günü
21 Mart	Good Friday
24 Mart	Paskalya
19 Mayıs	Victoria Day
1 Temmuz	Kanada Günü
4 Ağustos	Kent Bayramı
7 Eylül	İşçi Bayramı
12 Ekim	Şükran günü
11-12 Kasım	Anma Günü
25-26 Aralık	Noel tatili

Bu resmi tatillerin yanı sıra eyaletlerde farklı tatil günleri olabilmektedir.

Kullanılan Lisan

Kanada'nın resmi dilleri İngilizce ve Fransızcadır. Ülkede her iki dili konuşanların oranı %17'dir. Kalan nüfus ise ya İngilizce ya da Fransızca konuşmaktadır. Sadece Fransızca konuşan nüfus Quebec'de yoğunlaşmıştır.

Diğer taraftan ülkede yerleşik farklı etnik ve kültürel gruplar arasında 200'den fazla farklı yerel dil konuşulmakta olduğu tahmin edilmektedir.

Ulaşım

Ülkenin milli havayolu sistemi dahilinde 26 havaalanı, 594 sertifikalı destek havaalanı ve kalkış ve inişler için 1 820 adet pisti bulunmaktadır. Doğu-Batı hattının en işlek havalimanı, toplam yolcu trafiğinin yaklaşık yarısını gerçekleştiren Toronto'dadır.

Ülkede 300'den fazla yerel ve uluslararası ticari liman bulunmaktadır. Atlantik ve Pasifik Okyanusları ile Kuzey Buz Denizi'ne kıyısı bulunan ülke aynı zamanda Great Lakes/St. Lawrence Denizyolu ile dünyanın en uzun iç denizyolu hattına sahip ülkesidir. Ülkenin en büyük uluslararası limanları Halifax,

Montreal ve Vancouver limanlarıdır. Kanada'nın batı limanları, Kuzey Amerika'dan Asya-Pasifik bölgesine en kısa denizyolu ulaşım mesafesi imkanı sağlamaktadır.

Ülkenin demiryolları yılda yaklaşık 355 milyon metrik ton yük taşımaktadır. Bunun büyük bir kısmı, Kanada ile diğer NAFTA ülkeleri arasındaki yük taşımacılığına hizmet etmektedir. Ülkenin en büyük iki demiryolu şirketi olan Kanada Pasifik Demiryolu ile Kanada Ulusal Demiryolu ağı toplamda yaklaşık 53 000 kilometre uzunluğundadır.

Ülkenin uzunluğu 900 000 kilometreye ulaşan ve altyapı bakımından yeterli bir karayolu ağı bulunmaktadır. Ülkedeki 10 bölgeyi birbirine bağlayan TransKanada karayolu, dünyadaki en uzun ulusal karayolu olmanın yanı sıra 18 önemli sınır hattı ile beraber ABD karayolu ağı ile de tam entegre olmuştur.

Kanada ile ABD arasındaki ticaretin çok büyük bir hızla gelişmesi, iki ülke arasında yolcu ve yük trafiğini kolaylaştırma yönünde önlem alınmasını gerekli kılmış, bu çerçevede iki ülke arasında bir "Güvenli ve Akıllı Sınır Yaratma Aksiyon Planı" geliştirilmiştir. Bu Plan kapsamında Windsor-Detroit, Sarnia-Port Huron, ve Fort Erie-Buffalo sınırlarında düşük risk taşıdığı önceden onaylanmış ticari mallar için hızlı geçiş hatları oluşturulmuştur. Bu ve benzer önlemler sayesinde iki ülke arasında sınırda bekleme süresi ortalaması 10 dakikaya kadar düşmüştür.

Türk Hava Yolları'nın (THY) İstanbul-Toronto arasında doğrudan seferleri bulunmaktadır. Kanada havayolları Air Canada ve Canadian Airlines'ın da Ankara ve İstanbul'a uçuşları bulunmaktadır. Ülkede en yaygın olarak kullanılan uluslararası havaalanları Vancouver, Toronto, Montreal ve Halifax'tır.

Ülke içi ulaşımda en fazla tercih edilen araç otobüstür. Otobüs ağı en yaygın toplu taşıma sistemidir ve genellikle demiryolu hizmetlerine kıyasla daha ucuzdur. Mesafelerin uzun olmasından dolayı ülke içi ulaşımda havayolları da kullanılmaktadır. Ancak uçak yolculuğu oldukça pahalıdır.

Kanadalılar trafikte yolun sağ tarafını kullanırlar. Herhangi bir ülkeden alınan geçerli bir sürücü belgesi Kanada'da üç ay geçerlidir.

Haberleşme

Ülkede sabit telefon hattı sayısı yüksek olmakla beraber son yıllarda azalma göstermektedir. Buna karşılık mobil telefon kullanma oranı çok hızlı bir biçimde artmaktadır.

Pek çok ev, okul ve işyerinde internet kullanımı yaygındır. İnternet fatura ödeme, bilet satın alma ve rezervasyon yapma gibi faaliyetlerin yanı sıra işletmeden işletmeye (b2b) elektronik ticaret için de yoğun olarak kullanılmaktadır.

Yerel Ölçü Birimleri

Kanada'da metrik sistem uygulanmakla beraber aynı zamanda ABD'nin ölçü birimleri yaygın olarak kullanılmaktadır.

Sağlık

Ülkede sağlık hizmetlerinin kalitesi son derece iyi olmakla beraber aynı ölçüde pahalıdır. Sağlık hizmetlerinden günlük faydalanma ücreti ülke vatandaşı olmayanlar için 50\$ ile 1000\$ arasında değişmektedir. Ülke vatandaşı olmayanlara ücretsiz herhangi bir sağlık hizmeti söz konusu değildir.

İklim

Çok geniş yüzölçümüne sahip olan Kanada'da zengin bir iklim çeşitliliği bulunmaktadır. Ancak nüfusun daha yoğun olarak yerleştii Amerika sınırları boyunca ağırlıklı olarak 4 mevsim yaşanmaktadır.

Ülkede yaz mevsiminde gündüz sıcaklığı 35 ve daha üstündeki derecelere ulaşabildiği gibi kış mevsimlerinde -25 derecelere kadar düşebilmektedir. Özellikle ülkenin doğusundaki Rocky Dağlarından gelen şiddetli kasırgalar, yağış ve kar getirmektedir. İlkbahar ve sonbahar mevsimleri daha ılımlı geçmektedir.

Güvenlik

Kanada'da şehirlerde suç olayları düşüktür. Özellikle cinayet, silahlı soygun, tecavüz gibi ağır suçlara ülke genelinde nadiren rastlanır. Buna karşılık yankesicilik gibi küçük suçlar diğer gelişmiş ülkelerdeki gibi görülebilmektedir.

Pasaportun kaybedilmesi veya çalınması durumunda hemen yerel polis karakoluna ve en yakın Türk elçilik veya konsolosluğuna bilgi verilmesi gereklidir.